

آغلادین

ملا پناه واقف

منی غرق الله دین غم دریاسینا
ای چشم خماریم، نچون آغلادین؟
ای کوزوم، نه دکیب کورک کونلونه؟
ای شیرین گفتاریم، نچون آغلادین؟
گردنینه زلفون تر سنبل کیمی
سونادان اوزولموش قارا نئل کیمی
سن گرک گوله سن قیزیل گول کیمی
ای لاله رخساریم، نچون آغلادین؟
اولمایا سن منی بی اقرار ساندین
ظرفک الله دیم، اونا ایناندیم
نه دکدی کونلونه، نه دن بولاندین
دیشلری مرواریم، نچون آغلادین؟
باغریم شاین شان - شان الله دین، دلدین
دونوم کوزلرینه، آزل آغلا اولدون
دئیه ردین، گولردین، بله دنیلدین
منیم جادوگریم، نچون آغلادین؟
هر کس گورن دمه اوز سیرداشین
مگر توکر قاباغنی، قاشینی؟
اودا یاهدین جگریمین باشینی
واقف دئییر، دلداریم، نچون آغلادین؟

روزگاریم

ملا محمد فضولی

زلفو کیمی آباغین قویماز اویم نیکاریم
یوخدور اونون یایندا بیر قیلجا اعتباریم
انصاف خوشدور ای اشک! آنجاق منی زبون ائت،
ها بؤیله محنت ابله کچسین می روزگاریم؟
بیلدی تمام عالم کیم دردمند عشقم
یارب هنوز حالیم بیلزمی اولا یاریم
وصلیندن آیری نولا قانیم تو کولسه گول - گول،
من گلبن خزانم، بو فصل دیر بهاریم
تصویر ائدن وجودوم یازمیش الیمده ساغر
رفع اولماغا بو صورت، یوخ الده اختیاریم
دور ایسته من زمانی، منی نشه سین باشیمدان
توریاق اولاندا یارب! دزد منی ائت غباریم
رسوالریندان اول مه سانماز منی! فضولی!
دیوانه اولماییم می، دونیاده یوخمو عاریم؟

بو گنجه

یننه اول ماه منیم آلدی قراریم بو گنجه
چیخاجاق دیر فلکه ناله و زاریم بو گنجه!
شمع وش محرم بزم انیلهدی اول ماه منی
یاناجاق دیر یننه هیجر اودونا واریم بو گنجه
هم وصالی اورار اود جانیم، هم هیجرانی
بیر عجب شمع ابله دوشدو، سر و کاریم بو گنجه!
نه توتون دور کی چیحار چرخه، دل زاره مگر
هیجر داغینی اورار لاله عذاریم بو گنجه!
صبحه سالدی بو گنجه شمع کیمی قلمیمی هیجر
اولا کیم صبح گلینجه، گله یاریم بو گنجه
پاره - پاره جیگریم، ایتلرینه نذر اولسون
اول سر کویا اگر دوشسه گذاریم بو گنجه
وار ایدی صبح وصلنا فضولی اومید
چیخماسا حسرت ابله جان فکاریم بو گنجه

گذار ائتمز منه

غم دياريندا اجل بيكي گذار ائتمز منه
یوخ سانیب واریم مکر کی اعتبار ائتمز منه؟
یار جور ائتمز منه اغیار تعلیم ائتمه دن
بالله اغیار انیلین احسانی یار ائتمز منه!
داغیدیر هر لحظه برگ عبشیمی آهیم یئلی
هانسی ناحق ظلم دور کی روزگار ائتمز منه؟
عشق دردله خوشام، ترک نصیحت قبل رفیق
من کی تریاکی مزاجم، زهر، کار ائتمز منه
چرخدن آشیرمادان یادینلا آه آتشین
قدر اندیب گردون، شردن زر نثار ائتمز منه
نقد جان تاراج غمدن ساخلاماق دشوار دیر
عشق تا سنگ ملامتدن حصار ائتمز منه
یاد لعلینه فضولی گؤزله ییب راه عدم
وار بیر تدبیری، اما آشکار ائتمز منه

قافقازلی قارداشلار ابله گوروش

- ای صفاسین اونودمایان قافقاز
گلمیشیم ذوق آلام مراقیندان
غیرتی جوشغون اولمایان نه بیلیر
کی نه لر چکمیشیم فراقیندان
اوخوروک بیز سیزین ترانه لری
یادگار عمرلردن ایملردن
باکینین سوز - سویی حکایه لری
دوشمز ایملر دیونجا دیلردن
سازیمین عملی سیملرینده منیم
باکی تین باشقا بیر ترانه سی وار
سینه مین دار خرابه سینده درین
بو جواهرلرین خزانه سی وار
سن کیمی قارداش اوز قارینداشین
آتما ییب اوزگه کیسه تو تما یاجاق
قوجا تبریزده یوزمین ایل کچسه
باکی قارداشلارین اونو تما یاجاق
گلمیشیک دوغما یوردوموز باکیا
قوی بو تاریخده افتخار اولسون
شهریاراندان بو افقرده
بو سینتیق نغمه یادگار اولسون

ناغیل دوستلوغون سیرری

گنجن سای نیل آردی ...
ایندی بورادان کندرسینیز لاپ شهر دن چیخاچیدخا قاباغینیزیا
هوندور بیر ایمارت چیخاچاق.
اورادا احمدله، ممد آدلی ایکی دوست اولور. آختاردیغینیزی
اورادان اویرنه بیلرسینیز.
ملیکله کنچل قارینین یانین دان چیخیب باشلادی لار یول گنتمیه، بیر
آز گنتمیشدی لر کی، گوردولر شهرین کناریندا بیر چوبان قویون
اوتاریر.
اونایاخیللاشیب دندلی لر:
- آی چوبان قارداش، بلکه سن بیله سن، بورالاردا احمدله ممد
آدیندا ایکی دوست وار، اونلار هارادا اولور لارچوبان دندلی:
- الله من اونلارین قویون لارینی اوتاریرام. اودور باخ، او توراقدان
گوردون هوندور ایمارت اونلاریندی.ملیکله کنچل بیر خیشلی
گندیب هنم بیره چاتدی لار. قاپینی دؤیدولر. قاپییا احمد اوزو
چیخدی.
ملیک دندلی:
- بیز قریب آدامیق، قالماغا یثریمیز یوخدو، اوزو ده سیزینله ایشیمیز
وار. بیز بیر گنجلییه فوناق ساخلا یا بیلرسینیزی
احمد دندلی:
- قارداش، فوناقا گوزوم اوسته یثریم وار. بویورون ایچری.
احمد فوناق لاری آپاردی ائوه. اورادان، بورادان صحبت ائیلین دن
سوزا اورا تاغلا یتمک گلدی. احمد فوناق لارا یتمک تکلیف ائلدی.
هنج بیر الینی سوفریه تواتمادی. کبشی نه قدر ائلدیه ملیکله
کنچل یئدی.
- نییه منیم چوری می یثیر سینیزملیک دندلی:

پادشاهان ترک ایران آق قویونلوا

ادامه از شماره قبل ...
خاکسار گفت: بر روی این سکه ها، در متن نام فرمانروا یا
القاب مانند السلطان العادل، السلطان الغازی، السلطان الاعظم
و ابوالمظفر، ابوالنصر، ابوالفتح، ابوالغازی و نام شهری که
سکه در آن ضرب شده و تاریخ ضرب سکه به صورت عدد
نوشته شده است و در پشت سکه، در متن لاله الا الله/ محمد
رسول الله نوشته شده است. وی افزود: همچنین بر بعضی از
سکه های اوزون حسن شعار لاله الا الله، محمد رسول الله،
علی، ولی الله نقش گردیده است و در اغلب سکه ها
طرح های هندسی و بر بعضی علائم نمادین دیده
می شود. گنبد آق قویونلوها از قدیمی ترین آثار تاریخی
تبریزیک باستان شناس در این زمینه به گفت: پس از
اضمحلال قراقویونلوها و فتح ایران، نه تنها
تختگاه آق قویونلوها به شرق (تبریز) منتقل شد، بلکه فرهنگ
ایرانی بر شیوه حکومت و فرهنگ آن ها تأثیرات بسزایی
گذاشت و در دوره اوزون حسن ریاست دیوان (وزیر)،
مستوفی الممالک، محرر و میراخور سلطنتی توسط متصدیان
ایرانی اداره می شد.
رامین شعبانی گفت: تبریز در فاصله بین سلطنت جهان شاه
قراقویونلو و سلطنت اوزون حسن و پسر او یعقوب
آق قویونلو از مراکز عمده هنر کتاب آرای و معماری بود. وی
افزود: یکی از قدیمی ترین آثار تاریخی تبریز که در دوره
ایلخانی مورد توجه بوده و محراب رفیع باقیمانده یادگار آن
دوره است. در دوره حکومت آق قویونلو گنبدی بزرگ
آراسته به انواع کاشکاری معرق بوسیله سلجوق شاه بیگم زن
اوزون حسن بر فراز آن احداث شد. شعبانی افزود: این بنا در
زلزله سال ۱۱۹۲ هجری قمری صدمه کلی دید لیکن در

دوره حسینقلی خان دینلی حاکم وقت تبریز بازسازی گردید
و در جنب این مسجد، مساجد خاله اوغلی و حجت الاسلام
قرار دارند که مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی در
تبریز هستند و مهمترین ویژگی مسجد جامع تبریز که در
جوار آن قرار دارد این است که زمان تأسیس اولیه آن ها
هنوز مشخص نیست و در همین مسجد بود که ۵ قرن پیش
مذهب شیعه اثنی عشری در ایران به عنوان مذهب رسمی
برگزیده شد و کتیبه تاریخی اعلام رسمی مذهب شیعه در
ایران هنوز در وسط مسجد جامع تبریز چشم گردشگران و
پژوهشگران را به خود جلب می کند. وی افزود: زلزله های
ویرانگر تبریز باعث شده بسیاری از آثار تاریخی این شهر زیر
خوراها خاک مدفون شود. شعبانی درباره میدان حسن
پادشاه تبریز یا اوزون حسن سلسله آق قویونلو و نقش جهان
اصفهان می گوید: میدان و مجموعه ساخته شده در تبریز
چندین برابر بزرگتر از میدان نقش جهان اصفهان بوده است و
تاکنون بخش اصلی مسجد حسن پادشاه مربوط به دوره آق
قویونلوها و قسمتی از ستون های سنگی سر در مجموعه از
زیر خاک بیرون آورده شده است... ادامه دارد

آتا بابا سوزلری

لی نه دئمه دو یونو ده، دونه نی دئمه بو یونو ده.
لپه را نگو برنجو بگو، دیروزو نگو امروزو بگو(داشتم داشتم
حساب نیست دارم حساب است).

مالی قاز(زند گانلغنی، مالی قاز کنچیر).
بخور و نمیر(زندکی بخور و نمیری دار).

مال گندر بیر یانا ایمان گندر مین یانا.
در مورد افرادی که تحقیق نکرده به دیگران تهمت و افترا می
بندند بکار می رود.

محبت قبیچی سی هر شی کسه ر.
قیچی محبت همه چیز را میرد.

مرد اولوسو کیمین اوزانتر(مرد اولوسو دور).
مانند مرده های مرد دراز میشود.

مغرورلوق ائیله بپ اوستادام دئمه** وقت اولار بیریرده دارا
دؤشر سن. عاشیق علمسگر
احساس غرور نکن و خود را بزرگ مین زمانی می رسد که کم می آوری.

ملا اولدو مکتب داغیلدی.
ملا مرد مکتب هم تعطیل شد.

من دئییرم قدم دمه، سن دئییرسن دامدان دام.
من می گویم آسمان تو می گوئی ریسمان.

موسی منسب دئر. موسی کز کرده(کنایه از کسی که کار
اشتباهی کرده و ساکت و خجل گوشه یی نشسته).

بیللمجه

آغاچدان آسلی، تکرری آیاقلی، چرچی آئینده، قویروقلاری
بئیلنده: تاری

آغاچدان آتی، دمیردن قاتی، یالنیق یاییسی، اممک گوجی: آنا

آغاچدان یوواسی وار، داشدان یومورتاسی: تاری، ترازوی
آغاچدا یاقوت داناسی: گیللاس

آچاق دنیل پاراقلاری وار، کونیک دنیل تیکلیب، آتام دنیل دانیشیر: کیتاب

آچاق ایچین اویدولار، کنده کووخا قویدولار: قایق، تکنه

آچاق کوتویو اویماق، ایچینه سو دولماز، دریا اوزو اونون ائوی،
هامی اونا کوسکتی: که می

آغاچلاردان سنچیلیر، آیدا بیر دون بیچیلیر، بیرجه ایل اکیلیر،
یئددیجه ایل بیچیلیر: یونجا

آچاق قوئل قوئل، قاپیلاری گزر: تردیوان

آچاق قوتودی، ایچینه دؤرد قارداشی: گویز، جویز

آچاق تپه باشی، کونه نه کپدی، نه ده تپه: بیلوو

آچاچیم بوداق آچار، منشه ده بوداق آچار، تورپاقسیز یئرده بئیر،
یارپاقسیز بوداق آچار: مارال بویونوی

لغات ترکی در فارسی

یکهزار واژه اصل ترکی در پارسی
ادامه از شماره قبل ...
ایلقارو ایلقار و بئلقار و یلقا = ایلقار = ایلقا (ایلقاماق = تاخت کردن
، اسب تاختن ، هجوم بردن) + ار (اک) = تاخت ، یورش ؛
ایلقارکتان = در حال یورش (۱)
ایلقارن آغاجی/گ = ایلقارن (۲) + آغاجی (درخت) = درخت ایلقارن ،
گر (۱)
ایلقار = ایلقار = ایلقا (ایلقاماق = تاخت کردن ، اسب تاختن ، هجوم
بردن) + ار (اک) = ، عهد و پیمان ؛ از ایلقار برگشتن = بدقولی
کردن (۱) ؛ معلوم نیست چه رابطه ای بین این مصدر و معنی این
کلمه هست؟
ایلقک خانیان/ت = الیک خانیان = غزبال خانیان ، احمدبن علی
(شمس الدوله) مؤسس سلسله ایلک خانیان به پایتختی بخارا که از
بحر خزر تا چین حکومت کرد. آنها از نژاد ترک چکلی بودند و به
مدت ۲۲۰ سال از ۳۸۹ تا ۶۰۹ ه. ق حکومت کردند. به آل خاقان و
قراخانیان نیز معروفند.
آیلین = آی (ماه) + لین (اک) = هاله دور ماه ، آیلا ، نام دختر (۵)
آیمان = آی (ماه) + مان (سا) = صاف و پاک و نورانی چون ماه.
ایناغ و ایناق = اینا (ایناماق = باوراندن ، اینانماق = باور کردن) + اق
(اک) = باور ، دوست ، ایناق نیز آمده است ؛ ایناق خان
از رؤسای زند و پدر کریم خان زند : ای ترک نازنین! که دل افروز
و دلکنی × ایناق دلربائی و امراق اینشی /وصاف
اینجوت/ = اینجه (=حنیف) یا اینچی (= مروراید) ، شرف الدین
محمود مؤسس حکومت آل اینجو که در قرن هشتم از اصفهان تا
کناره های خلیج فارس حکومت کرد... ادامه دارد

بایاتی

تلرون دارا آی قیز
قاشلارون قارا آی قیز
یترین دنه قوی من بیلیم
منزلین هارا آی قیز

اوجا بوی قارا قاش گوز
یوخ ارامزدا هج سوز
نیجه غمه من دوزدوم
بیرینه ده سن گئل دوز

داغلارون باشی داشدور
کیبریگون اوستی قاشدور
عاشق اولسون بیلرسن
سین مینن هانسی باشدور

مارالی داغدا گنزون
بلبلی باغدا گنزون
شاماما بیئتشنده
ایسته سوز تاغدا گنزون

قریم کومگیم یوخ
بیر پارا چورگیم یوخ
آیرلیق نه یاماندی
جانم واراورگیم یوخ